

**II. októberi státuszjelentés az
amerikai elnökválasztásról
(a 3. nyilvános televíziós vitát követően)**

2016. október 24.

MAGYAR NEMZETI BANK

Készítette:

Látta:

Jóváhagyta:

Vezetői összefoglaló

Egyértelműen kijelenthető, hogy a 2016-os elnökválasztási kampányban lezajlott nyilvános viták közül a harmadik és egyben utolsó volt a **legmérsékeltebb**. Ehhez nem kis mértékben járult hozzá a moderátor, Chris Wallace személye, aki nem csak a rendelkezésre álló időkereten belül tartotta a vitázó jelöltek, de sikerült a témák által meghatározott mederben tartania a beszélgetést. A vita valószínűleg mégsem e kezdeti, kiegyensúlyozott és csendes hangvételével vagy a jelöltek érdemi javaslataival vonul majd be a történelemkönyvekbe, hanem **Donald Trump** azon kijelentésével, miszerint **nem fogadja majd el a november 8-i választás eredményét**. Ez ugyanis példátlan az amerikai demokrácia történetében, eddig ugyanis egyetlen alkalommal sem esett meg, hogy bármely elnökjelölt előre megkérdőjelezte volna a választások tisztességességét.¹

A vitát megelőző napon tovább gyűrűzött a **WikiLeaks-botrány**: John Podesta demokrata kampányigazgató nyilvánosságra került e-mailjeiből megismerhetővé vált az a 39 nevet tartalmazó lista,² amely Hillary Clinton alelnökjelöltjeként szóba került személyeket tartalmazza.³

1. ÁLTALÁNOS MEGÁLLAPÍTÁSOK

Az elnökjelöltek utolsó nyilvános televíziós vitájára október 19-én, szerdán este került sor a **nevadai Las Vegasban**, a University of Nevada falai között. Az eseményt ezúttal a Fox News Sunday elsőszámú hírolvasója, **Chris Wallace moderálta**.

Chris Wallace személye az eddigi két vitához képest új perspektívát hozott, amely leginkább ellentmondást nem tűrő kérdezési technikájában nyilvánult meg. A Fox News riportere **az eddigiekhez képest nagyobb nyomást helyezett Hillary Clintonra**, és bár az eddig felszínre került botrányok szinte teljes spektrumát érintette – a WikiLeaks által kiszivárogtatott e-mailektől kezdve Trump nőikkel szembeni megnyilvánulásáig – az érdemi kérdések mögött ezek mégis csak másodlagos szerepet kaptak. A riportert jól felkészült arra, hogy mindkét jelöltet egyenlő mértékben szorítsa kérdéseivel sarokba, mint ahogy arra is, hogy az előre kijelölt keretek között tartsa a vitát.⁴

1. ábra: az első, második és harmadik nyilvános vitán szóba került botrányok intenzitása

SCANDAL	1ST DEBATE	2ND DEBATE	3RD DEBATE
Clinton emails	4	3	1
Trump taxes	4	1	2
Birtherism	2	2	0
Putin/Russia	1	2	1
Trump sexual assault allegations	0	5	1
The Khan family	0	3	1

(Forrás: www.fivethirtyeight.com)

¹ <http://www.wsj.com/livecoverage/hillary-clinton-donald-trump-third-debate-2016-las-vegas>

² <http://www.businessinsider.com/hillary-clinton-vice-president-bill-gates-bernie-sanders-tim-cook-2016-10>

³ A névsorban szerepel Mary Barra (GM CEO), Michael Bloomberg, Ursula Burns (Xerox CEO), Tim Cook (Apple CEO), Bill és Melinda Gates, Muhtar Kent (Coca-Cola CEO), Judit Rodin (Rockefeller Foundation elnöke) és Howard Schultz (Starbucks CEO).

⁴ <http://www.politico.com/story/2016/10/chris-wallace-debate-trump-clinton-230069>

Az esemény **első 30-40 perce megdöbbentő kontrasztot mutatott a korábbi két alkalomhoz képest**, és ebben vitathatatlanul komoly szerepe volt Wallace rátermettségének. **Nyugodt, közbevágásoktól és kilengésektől mentes vita zajlott.** Ekkor Donald Trump egyik emblemikusnak számító témája, a bevándorláspolitikai programja közepéhez érve azzal a váddal illette riválisát, hogy elnöksége katasztrofális következményekkel járna a kereskedelem és a határvédelem terén. Donald Trump állításának nyomatékot adhatott volna annak a Clinton által zárt körben elmondott beszédnek az említésével, amelyről talán soha nem szerez tudomást a nyilvánosság, ha teljes szövege nem kerül közzétételre a WikiLeaks közreműködésével. Innen ismeretes ugyanis, hogy **Hillary Clinton** egy brazil banknál 225 ezer dolláros tiszteletdíjért tartott előadásán úgy nyilatkozott, **„nyitott kereskedelmet és nyitott határokat” akar.** A republikánus jelölt a vita során azonban elmulasztotta riválisa önmagával való szembesítését. Nem így a moderátor, Chris Wallace, aki idézte az ominózus beszédben elhangzottakat, nehéz helyzetbe hozva ezzel a demokrata politikust, aki hosszú percekig próbálta elterelni a szót, ami tulajdonképpen önmagában egyértelmű válasznak tekinthető. Ekkor azonban Clinton Oroszországgal és Vlagyimir Putyinnal hozakodott elő, és a pillanat, amelyet Donald Trump korábban megnyert, elillant. Helyette a moderátor nyomására Trump kényszerült abba a helyzetbe, hogy nyíltan ítélje el ismeretlen orosz hackerek beavatkozását az amerikai választási kampányba.⁵

2. A MÁSODIK NYILVÁNOS VITÁN ELHANGZOTT POLITIKAI JAVASLATOK⁶

Két, személyeskedésekkel és túlfűtött retorikával jellemezhető vitát követően utolsó alkalommal **az érdemi ügyek megvitatására terelődött a legtöbb figyelem.** A másnapi szalagcímek többsége mégsem erről, hanem Donald Trump egyetlen mondatáról szólt, amellyel megkérdőjelezte a jövő havi választások eredményének hitelességét.⁷

Az érdemi kérdések egy része visszatérő vitatéma volt: így az adózás, a gazdaság, a nukleáris politika és a szíriai háború kérdését a két elnökjelölt érintette már a korábbi két alkalommal is, de ezúttal szóba kerültek olyan eddig mellőzött ügyek is, mint az abortuszhoz való jog, az államadósság és leg hangsúlyosabban talán a bevándorláspolitikai – amely a kampány egyik legfontosabb kérdése -, a nyilvános vitákon eddig azonban nem esett szó róla. Ezúttal is **kimaradt azonban a klímaváltozás,** amely több szakértő szerint a következő elnök egyik legsürgetőbb és legkritikusabb feladata lesz.

2.1. Bevándorlás politika

A jelöltek többé-kevésbé ragaszkodtak eddig ismertett álláspontjukhoz: **Trump** az Amerikai Egyesült Államok déli határvonalán építendő **falról beszélt,** majd klasszikus húrokat pendített meg a bevándorlók és a bűnözés közötti összefüggés hangsúlyozásával. **Clinton megközelítése sokkal elnézőbb:** elmondta, hogy prioritás számára a megfelelő határvédelem, ugyanakkor hangsúlyozta abbéli elköteleződését is, hogy megfelelő lehetőséget biztosítson a dolgozó bevándorlók állampolgárrá válásához.

---

⁵ <http://www.politico.com/story/2016/10/trump-third-debate-230073>

⁶ <http://fivethirtyeight.com/features/immigration-abortion-and-guns-the-issues-in-the-final-debate/>

⁷ <http://www.nytimes.com/2016/10/20/us/politics/presidential-debate.html?action=click&pgtype=Homepage&clickSource=story-heading&module=span-abc-region&region=span-abc-region&WT.nav=span-abc-region&r=1>

A vita e pontján a két jelölt erőteljes kijelentéseket szegezett egymásnak: a demokrata elnökjelölt azért kritizálta republikánus riválisát, hogy az állítólag illegális bevándorlókat foglalkoztatott ingatlanfejlesztési építési munkálatai során, ezzel pedig hozzájárult az amerikai órabérek visszaszorulásához. Donald Trump pedig arra emlékeztette Clintont, hogy **Barack Obama bevándorlók millióit toloncoltatta ki az országból**. Bár a hivatalban lévő elnök végrehajtott intézkedésekkel most legális státusz biztosítására törekszik olyan illegális bevándorlók részére, akik gyermekként érkeztek az Egyesült Államokba, ezt megelőzően azonban több embert toloncoltatott ki, mint bármelyik korábbi elnök.)⁸

2.2. Államadósság és költségvetési kérdések

Az egyre növekvő államadósság problémája kilépett a névtelenségbe burkolózó gazdasági elemzők által feszegetett kérdések sorából akkor, amikor a moderátor, Chris Wallace felvezetésében kétszer is a *Committee for a Responsible Federal Budget* által tett különböző megállapításokra hivatkozott.⁹ Az amerikai államadósság történelmi léptékkal mérve magas – Obama alatt eleinte az ösztönző programok és az iráni és afganisztáni háborúk kombinált hatásai miatt gyorsan nőtt, majd e növekedés lelassult, de továbbra is megfigyelhető – a legtöbben azonban egyetértenek abban, hogy az ország a gazdaság veszélyeztetése nélkül is tud további kölcsönt felvenni, vita abban mutatkozik, hogy mekkora összeg erejéig. Liberális közgazdászok szerint a jegybanki alapkamat alacsonyan tartása és a továbbra is folyamatban lévő gazdasági talpraállítás mellett növelhető még az államot terhelő adósság összege.

A Wallace által felvetettekkel egyik jelölt sem vitatkozott, bár **Clinton hangsúlyozta, nem kívánja egyetlen pennyvel sem növelni az államadósság jelenlegi prognózisok szerinti szintjét**. A *Tax Policy Center* elemzése szerint¹⁰ a demokrata jelölt irányításával 1,4 ezermilliárd dollárral növekedne az állam bevétele, gyakorlatilag teljes egészében a társadalom felső 1 %-ának terhére. Az extra bevételt a kampányában prioritásként megjelölt ügyek finanszírozására fordítaná – így például a tandíjmentes főiskolai oktatásra – amelynek következtében **politikai programja lényegében költségvetés-semlegesnek nevezhető**.

Trump elképzelései ezzel szemben több ezermilliárd dollárral növelnék a költségvetési hiányt még a legoptimistább becslések szerint is.¹¹ A moderátor ezzel kapcsolatban feltett kérdéseit próbálta is kikerülni azt hangsúlyozva, hogy politikai programja a gazdasági növekedés fellendítését szolgálja, amellyel az államadósság jó része eltüntethető. E kijelentése azonban eddig még nem nyert bizonyítást.¹²

A gazdaság rövidtávú befolyásolására a mindenkori elnök viszonylag kis ráhatással bír. Habár igaz, hogy a gazdasági növekedés üteme elkeserítő volt az elmúlt években, néhányan mégis úgy gondolják, hogy a tartós, évi 4 %-os növekedés reális cél lehet olyan időben, amikor a társadalom előregszik és a népesség növekedése lassul. A sors iróniája, hogy Donald Trump programja éppen abban

---

⁸ <http://abcnews.go.com/Politics/obamas-deportation-policy-numbers/story?id=41715661>

⁹ Az alelnökjelöltek vitáját követően liberális csoportok éles kritikával illétték a szintén a Committee for a Responsible Federal Budget munkájára hivatkozó moderátort. (Forrás: <https://thinkprogress.org/debate-moderator-outsourced-all-of-her-questions-on-the-economy-to-a-group-of-fiscal-conservatives-20b81a28159a#.c66tg7k6w>)

¹⁰ <http://www.taxpolicycenter.org/publications/updated-analysis-hillary-clintons-tax-proposals/full>

¹¹ <http://taxfoundation.org/blog/details-donald-trump-tax-reform-plan-september-2016>

¹² <http://fivethirtyeight.com/features/dont-believe-trumps-tax-math-or-anyone-elses/>

az esetben szolgálhatná a növekedést, ha a népesség gyarapodna, amely leggyorsabban több bevándorló beengedésével lenne megvalósítható, erre azonban kevés esély mutatkozik.

2.3. Abortusz, fegyvertartás és bűnözés

A legtöbbször által az első két vitáról hiányolt téma az **abortuszhoz való jog** volt. Korábban heves indulatokat váltott ki Donald Trump azon kijelentése, amely szerint az abortuszon átesett nőknek valamilyen formában büntetéssel kellene szembe nézniük. E kijelentésének megismétlését a harmadik vitában nem kockáztatta meg, helyette a hagyományosan konzervatív megközelítéssel olyan bírák kinevezésére tett ígéretet, akik felülírják majd a Legfelsőbb Bíróság mérföldkőnek számító 1973-as Roe vs. Wade ügyben hozott ítéletét,¹³ amely az egész országban legalizálta a terhesség-megszakítást. Clinton az abortuszról való döntést a legnehezebb, leginkább szívszorító kérdésnek nevezte, amellyel egy nő szembe kerülhet. Véleménye szerint ez legfeljebb a családok, és nem pedig az állam ügye.

A **fegyverviselésről** Clinton elmondta, hogy ugyan támogatja az ország alkotmányának második módosítását – amely elismerte a fegyverviseléshez való jogot –, ugyanakkor ésszerű szigorításokat szorgalmaz, különösen a fegyvervásárlók háttérének átfogó feltérképezésével kapcsolatban. Trump az első vitához képest kisebb hangsúlyt helyezett a bűnözés kérdéskörére, záró üzenetében katasztrofálisnak nevezte a belső államokban uralkodó helyzetet, ahol szerinte bárkit lelőhetnek bevásárlásba menet.

3. A MÁSODIK NYILVÁNOS VITA MEGÍTÉLÉSE

A **CNN/ORC** által a harmadik nyilvános televíziós vita nézőinek körében végzett felmérés szerint az utolsó megmértetést is Hillary Clinton nyerte, 13 %-kal megelőzve Donald Trumpot. A válaszadók közötti megosztottság azonban egyre szorosabb.

Összességében a válaszadók 52 %-a véli úgy, hogy a demokrata politikus nyerte a vitát, szemben a republikánus jelöltet győztesnek vélő 39 %-kal. Az első két alkalomhoz mérten ez szorosabb eredmény: az elsőn 62 % - 27 % arányban, a másodikon 57 % - 34 % arányban diadalmaskodott Clinton.

A **Breitbart** konzervatív hírportál látogatói körében tartott, nem reprezentatív közvélemény-kutatását a vita után közvetlenül még Hillary Clinton vezette az első 80 ezer szavazat több mint 59 %-át megszerezve.¹⁴ Az oldalra most ellátogatva azonban már az látható,¹⁵ hogy több mint 300 ezer leadott szavazat után Donald Trump vezet 54 % - 46 % arányban.

A **RealClearPolitics** hírportál által több közvélemény-kutatás eredményének átlagát figyelembe vevő eredménye szerint Hillary Clinton jelenleg 6,3 %-kal, 48,5 % - 42,2 % arányban vezet Donald Trump előtt.¹⁶

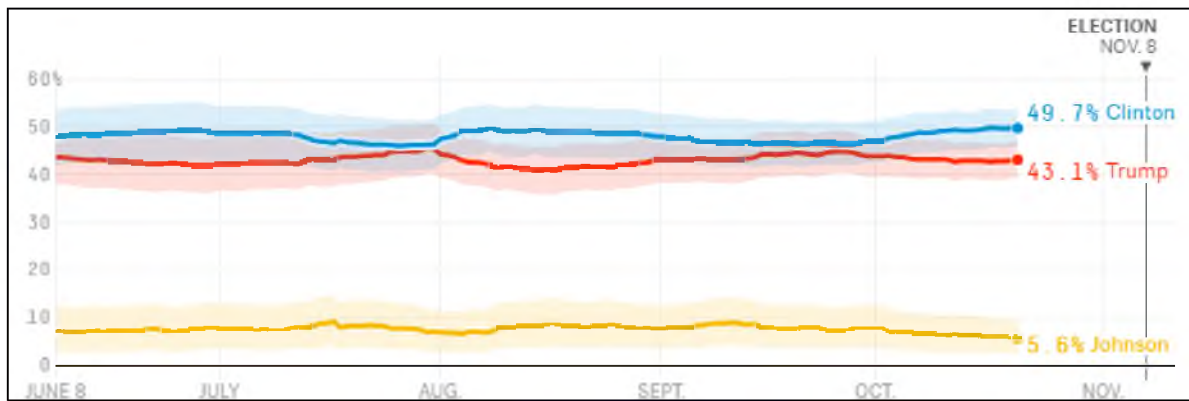
¹³ <http://caselaw.findlaw.com/us-supreme-court/410/113.html>

¹⁴ <http://thehill.com/blogs/blog-briefing-room/news/301930-clinton-beating-trump-in-breitbart-post-debate-poll>

¹⁵ <http://www.breitbart.com/2016-presidential-race/2016/10/19/poll-won-third-presidential-debate/>

¹⁶ http://www.realclearpolitics.com/epolls/2016/president/us/general_election_trump_vs_clinton-5491.html

2. ábra: a két elnökjelölt népszerűségének alakulása az elmúlt öt hónapban

(Forrás: www.fivethirtyeight.com)